

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Průběh milostného vztahu a jeho stylistické ztvárnění ve
krátkých povídkách Ivana Bunina

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

The course of love affair and its stylistic interpretation in
short stories by Ivan Bunin

Autorka bakalářské práce: Mgr. František Hrdlička

Adresa: Karolína Zemánková

Ústřední Karlova 14, Poštní Kalná, okres Trutnov

Obor: Pedagogika; pedagogické: český jazyk-německý jazyk

Pracoviště: 2009

2009

Karolína Zemánková

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

**Pojetí milostného vztahu a jeho stylistické ztvárnění ve
vybraných povídkách Ivana Bunina**

Conception of love affair and its stylistic interpretation in
selected short stories by Ivan Bunin

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Hrdlička

Autorka: Karolína Zemánková

Dolní Kalná 114, Dolní Kalná, okres Trutnov

Specializace v pedagogice: český jazyk-německý jazyk

Prezenční typ studia

Rok dokončení bakalářské práce: **2009**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Praha

17. 6. 2009

Zemánková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Františkovi Hrdličkovi za cenné a podnětné rady, milý přístup a za všechny čas, který mi věnoval.

Obsah

I. Úvod

1. Můj výběr	2
2. Definice	3
a. Milostný vztah	3
b. Povídka	4

II. Ivan Bunin

1. Život	5
2. Buninovy lásky	5
3. Tvorba	6

III. Pojetí milostného vztahu

1. Táňa	8
a. Charakteristika postav	8
b. Obsah	8
c. Charakteristika vztahu	9
2. Múza	11
a. Charakteristika postav	11
b. Obsah	11
c. Charakteristika vztahu	12
3. Rusja	13
a. Charakteristika postav	13
b. Obsah	13
c. Charakteristika vztahu	14
4. V Paříži	14
a. Charakteristika postav	14
b. Obsah	15
c. Charakteristika vztahu	15
5. Heinrich	16
a. Charakteristika postav	16
b. Obsah	17
c. Charakteristika vztahu	18
6. Studený podzim	19
a. Charakteristika postav	19
b. Obsah	19
c. Charakteristika vztahu	20
7. Pomsta	21
a. Charakteristika postav	21
b. Obsah	21
c. Charakteristika vztahu	22
8. Natali	23
a. Charakteristika postav	23
b. Obsah	23
c. Charakteristika vztahu	24

IV. Stylistické ztvárnění

1. Charakteristika stylu	27
2. Srovnání Buninova pojetí s pojetím Čechova	29
3. Aktuální význam	32

V. Závěr

1. Použitá literatura	35
2. Resumé	36
3. Klíčová slova	38

I. Úvod

1. Můj výběr

Ve své bakalářské práci se budu věnovat různým pojetím lásky a milostného vztahu a jejich stylistickému ztvárnění v osmi vybraných povídkách ruského spisovatele Ivana Bunina.

Upřednostňuji literaturu před jazykovědou a toto téma mě nejvíce zaujalo. Mám velice ráda literární útvar povídky a právě Buninovy povídky a jejich ústřední téma se mi zalíbily. Jako podklad mi posloužil povídkový cyklus *Temné aleje lásky*, který představuje doplněný cyklus povídek *Temné aleje* z roku 1962, a který je Buninovou poslední beletristickou knihou. Vznik povídek, z nichž byla tato kniha sestavena, lze vymezit lety 1937 a 1949.

Většinu povídek z této knihy věnoval Bunin lásce a momentům milostného uchvácení. Už samotný název ale napovídá, že nejde o příběhy šťastných milenců, ale o realistické zobrazení celé řady lidských citů a vášní. Bunin mistrně vykresluje opojení láskou a nadšení mladé lásky, ale především pak tragiku a melancholii s lidskými vztahy spojenou.

Buninův styl velice hezky vystihují následující slova sovětského kritika A. Saakjance. „*Píše o lásce tak, jak před ním v ruské literatuře ještě nikdo nepsal; líčí ‚ožehavé‘ intimní situace a pohybuje se při tom jakoby na kraji propasti: ještě krůček, neobratné slovo – a může se ocitnout v hlubinách naturalismu. Ale k tomu nedojde ani jedinkrát.*“¹

Buninovy povídky mají stejné téma a přitom je každá povídka něčím jedinečná.

V úvodní kapitole objasním pojmy povídka a milostný vztah. Ve druhé kapitole se budu zabývat bližším představením ruského spisovatele Ivana Bunina. Nechci se zmínit pouze o jeho životě, ale také bych ráda představila Buninovu tvorbu, případně poukázala na proměnu jeho poetiky. Nezapomenu se také zastavit u Buninových vlastních milostných vztahů.

Ve třetí kapitole začnu se srovnáváním jednotlivých povídek, přičemž každou povídku vždy nejprve představím po stránce obsahové a potom ukážu dané pojetí lásky a milostného vztahu.

Soustředím se především na zobrazení rozdílných pojetí, proto jsem si vybrala osm povídek jako představitele rozličného nazírání na milostný vztah.

Jako kritérium výběru jsem zvolila postavení muže a ženy a různé zábrany v naplnění lásky. V souboru *Temné aleje lásky* bylo povídek s podobným vyzněním víc, a proto se budu zabývat jen těmi, na kterých je daná

¹ Bunin, I.: *Temné aleje lásky*. Praha : Mladá fronta, 1982. Přebal knihy

problematika nejlépe vidět. Tři povídky jsem pak vybrala na základě jejich jedinečnosti v celém povídkovém souboru.

Ve čtvrté kapitole se budu věnovat stylistickému ztvárnění a charakteristice Buninova stylu.

Dále srovnám Buninův styl s Čechovovým, konkrétně na dvou milostných povídkách, protože jejich povídky vycházejí z téhož časoprostoru (Rusko na přelomu 19. a 20. století), i když nevznikaly současně. Vybrala jsem si Buninovu povídku *Temné aleje* a Čechovovu povídku *Dáma s psíčkem*, které jsou stylisticky zajímavé.

Zamyslím se také nad tím, jak by mohl být Bunin vnímán dnes a jaký je jeho aktuální význam.

Za celou střední školu jsem se s Ivanem Buninem vůbec nesešla, o to víc mě toto téma lákalo.

2. Definice

*Milostný vztah

Milostný vztah neboli láska je jedním z nejsložitějších citů. Má i rovinu etickou.

Rozlišujeme několik rozdílných druhů lásky. Často se v psychologii setkáváme s rozlišením lásky **rodičovské**, **charitativní** a **erotické**.²

V povídkách Ivana Bunina se setkáváme zejména s poslední jmenovanou. „*Erotická láska je párový citový vztah mezi dvěma milujícími jedinci*“³. Od takového vztahu odlišujeme **sexuální zaujetí**, které může být se skutečnou láskou zaměňováno. Přírozenou složkou erotického vztahu je pocit žárlivosti.

Rozlišení druhů lásky existuje skutečně mnoho, např. J. Money rozlišuje následující druhy lásky, jejichž prvky mohou být obsaženy i v lásce erotické: 1. **smyslná** láska, 2. **duchovní** láska, 3. **přátelská** láska, 4. **obětavá** láska.⁴

W. Walster hovoří zase o lásce **vášnivé** a lásce **kamarádké**.⁵

Erich Fromm vidí rozdíl mezi láskou **zralou** a **nezralou**.⁶

V souvislosti s milostným vztahem ještě hovoříme o trvalém partnerském vztahu, který nastává obvykle až po vyhasnutí sexu. Schopenhauer v tomto smyslu hovoří o „*vzájemně se doplňujících*“⁷ vlastnostech, které „*zakládají harmonii mysli*“⁸.

² Tamtéž, str. 80

³ Tamtéž, str. 80

⁴ Tamtéž, str. 80

⁵ Tamtéž, str. 81

⁶ Tamtéž, str. 81

⁷ Tamtéž, str. 81

⁸ Tamtéž, str. 81

Láska je jeden z nejčastějších literárních motivů. Ze světových autorů se ve svých dílech lásce věnovali např. Dante, Petrarca, Boccaccio, Shakespeare, Maupassant, Rolland, Schnitzler, aj.

Z českých autorů to byli např. Mácha, Světlá, Vrchlický, Páral, Hrabal, Kundera a mnoho dalších.

***Povídka**

Podle Encyklopedie literárních žánrů lze povídku definovat jako „*kratší prózu ztvárňující v jistém nadhledu zvolený moment lidské existence.*“⁹

Rozlišujeme tři pojetí povídky. Povídka v nejširším pohledu funguje jako zastřešující název pro všechny typy kratší prózy a vymezuje se vůči románu.

V užším pojetí není povídka primárně vymezována vůči románu, ale vůči novele, kde rozdíl není tak evidentní.

Zde se zdůrazňuje **stavební uvolněnost** povídky, její **otevřenost**, která se projevuje zejména v zálibě **popisných partií**.¹⁰

Oproti novele se v povídce dává důraz na **naraci** a na zvýšenou aktivitu **subjektivizovaného vypravěče**.¹¹

Nejužší pojetí se omezuje na tzv. moderní povídku. Již se nevymezuje vůči románu nebo novele, ale do popředí se dostává vlastní potence povídky.

Zdůrazňuje se zejména její **výrazová úspornost**, **bodovost jejího vidění**¹², již zmiňovaná otevřenost.

Povídka má několik rysů, z nichž nejobecnějším je **intenzita uměleckého sdělování**¹³. Na rozdíl od románu, který disponuje větším prostorem, si povídka z životního materiálu musí pečlivě vybírat. Činí tak technikou výřezu z reality. V centru povídky stojí událost, proto její konec může působit otevřeně.

Styl povídky se vyznačuje silným „*tahem k závěru*“¹⁴, závěr je místem, kdy čtenář náhle prozře.

Povídky se většinou sdružují do cyklů.

Povídky můžeme třídit podle ústředního tématu na např. povídku milostnou, historickou, fantastickou.

⁹ Mocná, D.; Peterka, J.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl : Paseka, 2004. Str. 515

¹⁰ Tamtéž, str. 515-516

¹¹ Tamtéž, str. 516

¹² Tamtéž, str. 516

¹³ Tamtéž, str. 516

¹⁴ Tamtéž, str. 517

II. Ivan Bunin

1. Život

Ruský spisovatel Ivan Bunin se narodil 23. října 1870 ve Voroněži ve zchudlé šlechtické rodině. Vyrůstal na otcově statku Butyrki v Jeleckém újezdu Orelské gubernie. Od roku 1881 začal studovat na gymnáziu v Jelci, které ale nedokončil. Bunin se začal vzdělávat doma pod vedením staršího bratra Julia.

V devatenácti letech odešel do Charkova, poté žil také na Krymu, v Povltavě nebo Orлу. V Orлу spolupracoval s tamním tiskem, kde psal úvodníky. Dále se Bunin živil jako statistik, knihovník zemské správy, korektor a divadelní kritik. Na základě myšlenek Lva Tolstého se vyučil bednářem a nějaký čas se bednařinou také živil.

V roce 1895 se Bunin vrhá na překladatelství a vydává sbírky svých veršů. Téhož roku se seznámil v Moskvě s Čechovem, Balmontem a mladým Brjusovem. Na začátku 20. století se sblížil s Maximem Gorkým a spolupracoval s nakladatelstvím Znanije, blízko má také k literární skupině Středa. Za svá raná díla byl roku 1912 zvolen čestným členem Akademie.

V prvním desetiletí hodně cestoval, navštívil Blízký východ, severní Afriku, Cejlon, Indii, poznal západní Evropu, Itálii, Turecko. Po říjnové revoluci se usadil v Oděse a v roce 1920 odjel do Francie, kde nakonec strávil plných jednatřicet let. Žil v Paříži a letní měsíce trávil v městečku Grasse v Přímořských Alpách.

V roce 1933 mu byla jako prvnímu ruskému spisovateli vůbec udělena Nobelova cena za literaturu.

Na sklonku třicátých let v něm sílí pocity osamění a spaluje ho stařecká touha po vlasti. K návratu do ní se nakonec pro pokročilý věk už neodhodlal.

Válečné roky strávil spisovatel takřka bez prostředků, na pokraji bídy a často o hladu právě v městečku Grasse.

Ivan Bunin zemřel v Paříži 8. listopadu 1953 ve svých osmdesáti třech letech.

2. Buninovy lásky

Milostný cit a láska je podle Bunina „*nejsilnější princip existence člověka*“¹⁵. Toto tvrzení jistě nevzniklo jen tak náhodou, jistě je podloženo mnoha zkušenostmi. Proto bych se ráda zmínila alespoň o nejdůležitějších ženách v Buninově životě.

¹⁵ Novotný, V.: *Eseje o ruských spisovatelích*. Praha : Cherm, 2006. Str. 127

Po roce 1890 se Bunin seznámil s dcerou jeleckého lékaře, Varvarou Vladimírovnou Paščenkovou. Žili spolu pět let a po mnoha bolestných rozepřích dochází k dramatickému rozchodu. Varvara dává posléze přednost Buninovu příteli Bibikovovi a Bunin se z tohoto vztahu delší dobu vzpamatovává.

V září 1896 se Bunin po několikadenní známosti oženil s krasavicí řeckého původu Annou Nikolajevnou Cakniovou, dcerou někdejšího politického emigranta, bohatého oděského Řeka. Roku 1900 se spolu rozešli.

Kolem roku 1905 umírá na spalový virus Buninův jediný syn, pětiletý Kolja. Bunin se s matkou svého syna rozešel čtyři měsíce před jeho narozením a Kolju viděl pouze pětkrát v životě.

Roku 1907 se Bunin seznámil s „*tichou slečnou s leonardovským očima*“¹⁶, se studentkou chemie Věrou Nikolajevnou Muromcevovou. Věra byla neteří předsedy první ruské státní dumy. Jejich svazek vydržel „*šestačtyřicet velikonoc*“¹⁷, pár se ale vzal až v Paříži v roce 1922.

3. Tvorba

Bunin začal skládat první veršiky už ve svých osmi letech. Psal celý život verše i prózu a osvědčil se také jako překladatel. Pořídil dodnes stále vydávané ruské znění Longfellowovy *Písně o Hiawathovi* (v roce 1895). Buninova poezie představuje cennou, ale trochu oddělenou kapitolu v dějinách ruské poetické tvorby. Ruská veřejnost ho nejprve má za básníka orientujícího se na tradiční filosofickou a přírodní lyriku. Roku 1900 byla básníkovi udělena významná Puškinova cena.

Především to je ale próza, která z Bunina učinila spisovatele světového formátu. První Buninovou prózou, která vzbudila pozornost, je povídka *Antonovská jablka* (1900), kdy se jedná o poetický obraz rozpadu šlechtických hnízd. Bídu a krutost poměrů panujících na ruském venkově před revolucí ukazují novely *Vesnice* (1910) a *Suchodol* (1911). Pod vlivem svých dálných cest napsal povídky *Bratři* (1914) a *Čangovy sny* (1916).

K proslulým spisovatelovým dílům patří povídka *Pán ze San Francisca* (1915), která byla záhy přeložena do několika jazyků. Bunin zde mistrně na malém prostoru vykreslil sílu peněz. O hrůze válečných let vypovídá krátká povídka *Stařena* (1916). Po roce 1920, už ve Francii, vznikají novely *Mit'ova láska* (1924) a *Případ korneta Jelagina* (1925). V exilu Bunin pracuje i na své nejrozsáhlejší knize - pětidílném autobiografickém románu *Život Alexeje*

¹⁶ Tamtéž, str. 135

¹⁷ Tamtéž, str. 135

Arseňjeva (1927-1929; 1933), „románu o dětství, chlapectví a jinošství autobiografického hrdiny představující obdivuhodnou, ale i naprosto ojedinělou lyrickou encyklopedii ruského venkovského vzdělance z poslední čtvrtiny 19. století“¹⁸

Ve válečných letech vzniká povídkový cyklus *Temné aleje* (1946), který mi posloužil jako podklad a z kterého při této práci vycházím. Buninovou poslední knihou je nedokončená kniha vzpomínek (*O Čechovovi*, 1955), vydaná až z jeho pozůstalosti.

***Temné aleje**

Povídkový cyklus *Temné aleje* je Buninovou poslední beletristickou knihou. Vznik povídek, z nichž byly *Temné aleje* sestaveny lze vymezit lety 1937 a 1949. Ve skutečnosti byla většina povídek napsána v době mnohem kratší, v letech 1938 – 1945, tedy za druhé světové války, kdy Bunin pobýval v alpském městečku Grasse.

Temné aleje jsou knihou starce, Bunin tuto knihu začal psát, když mu bylo šedesát sedm let, a dokončil ji ve svých sedmdesáti devíti.

Svazek nesoucí poprvé název *Temné aleje* vyšel v roce 1943 v New Yorku, ale bylo v něm zařazeno pouze jedenáct povídek. Druhé vydání *Temných alejí* se objevilo až po válce v roce 1946 v Paříži.

V roce 1962 vyšlo u nás dílo s názvem *Temné aleje*, které se ovšem neshodovalo s ruským originálem. *Temné aleje lásky* nejsou tedy reedicí výboru z roku 1962, ale kompletní soubor všech povídek. Z těchto čistě vnějších důvodů je název svazku rozšířen o jedno slovo.

Temné aleje za druhé světové války byly pouze psány, ale všechny jejich povídky jsou zakotveny v minulosti. V převážné většině povídek se Bunin vrací do předrevolučního Ruska, rozpětí let je ovšem značné. Od devadesátých let devatenáctého století až do roků těsně před druhou světovou válkou.

Je to soubor většinou kratších próz, jejichž ústředním tématem je motiv lásky v nejrůznějších podobách. Hlavními postavami jsou obyčejní lidé - studenti, umělci, úředníci. Nikdy přesně nevíme, co vlastně dělají, protože to pro příběh není důležité.

Jejich ženské protějšky jsou také nejrůznějšího profilu – studentky, dámy z dobrých rodin, vdovy nebo vdané ženy.

¹⁸ Tamtéž, str. 155

Podle Martina Hraly je spojuje jen milostný cit, který náhle rychle zasáhne a změní jejich osudy.

Jan Zábrana v doslovu Buninovy knihy napsal, že „*Buninovi hrdinové a hrdinky Temných alejí totiž se zvláštní zatvrzelostí usilují o lásku, která je nejen teď a tady, ale vždy a za všech okolností dostupná jen výjimečně a letmo, o lásku v krystalizačním stadiu prvního uchvácení, lásku v pomíjivé exaltaci milostné vášně, v oněch zapomenutelných zlatých vteřinách naprostého okouzlení a splynutí, naprostého porozumění a sblížení, které v úhrnu lidských životů představují jejich mizivou část.*“¹⁹

Vladimír Novotný píše, že *Temné aleje* jsou v moderní ruské literatuře první knihou, která je celičká věnována erotické problematice.

Bunin podle něj vylíčil „*onen svět erotického uchvácení bez jakéhokoli racionálního pragmatismu, svět, v němž láska musí bezpodmínečně hraničit se smrtí a její pomíjivost zase nezvratně vyklenout v extázi, svět, jehož milostné exaltace obsahují i ideu nadcházejícího nadosobního „smíření“ s odosobněnou, traumatickou realitou sociálního, politického a historického času.*“²⁰

III. Pojetí milostného vztahu

1. Táňa

*Charakteristika postav

Postavy: Táňa, Petruša, statkářka Kazakovová, stará služka

Táňa: sloužila u jeho příbuzné – statkářky Kazakovové, bylo jí skoro osmnáct let, „*byla menšího vzrůstu, měla prostou tvářičku, která nebyla víc než roztomilá, měla venkovské oči, krásné už jenom tím, že byly mladé*“²¹.

Petruša=Petr Nikolajič: „*za těchto dávných časů se obzvlášt' ztřeštěně rozptyloval, vedl tulácký život, zažil spoustu náhodných milostných setkání a známostí a za náhodnou známost považoval i Táňu*“²²

*Obsah

Povídku vypravuje autorský vypravěč. Mladý muž Petr Nikolajič se stavuje na podzim po cestě do Moskvy u své příbuzné statkářky Kazakovové. Prožívá u ní asi dva týdny začínajícího listopadu a už se chystá odjet. V den, kdy se už

¹⁹ Zábrana, J. in Bunin, I.: *Temné aleje lásky*. Praha : Mladá fronta, 1982. Str. 256

²⁰ Novotný, V.: *Eseje o ruských spisovatelích*. Praha : Cherm, 2006. Str. 170

²¹ Bunin, I.: *Temné aleje lásky*. Praha : Mladá fronta, 1982. Str. 75

²² Tamtéž, str. 75

loučí s vesnicí, náhodou narazí ve svém pokoji na mladou služku Táňu, která mu tam právě pálí štěnice.

Shodou náhod v noci nachází pokoj, kde spávají služky, a spící Táňu znásilňuje.

Táňa se s nastalou situací musí vyrovnat, pár dní pláče, ale nakonec se se svým osudem smiřuje a myslí si, že to tak mělo být.

Na základě této události mezi nimi vzniká citové pouto, které je ze strany Táni velice silné, neboť Petruša je její první muž.

„Ono znásilnění“ jí Petr vysvětluje tím, že si myslel, že vše vnímala a že mu dala ke všemu svolení.

Petr Nikolajič stále odkládá datum svého odjezdu a Táňa zažívá nejkrásnější dny svého života, protože ví, že je to právě kvůli ní.

Přichází zima a Petruša zatouží být co nejdříve v Moskvě. Přemítá, jak sdělit Táně, že ji brzy opustí.

Má prý povinnosti, které se nedají odložit, ale slibuje, že přijede na Vánoce.

Na Vánoce ale nepřijíždí. Táňa zažívá snad ty nejhorší dny, stále ho vyhlíží a doufá v jeho příjezd. Je tak zoufalá, že si dokonce přeje i svou vlastní smrt. Petr Nikolajič přeci jenom přijíždí, a to v únoru, když už v sobě Táňa pohřbila veškeré naděje.

Oba jsou ze začátku zklamaní, ona mu připadá pohublá a pobledlá, on má zase podle ní zhrublý hlas a příliš narostlé kníry.

Všechno se brzy vrací do starých kolejí, jenže se opět blíží jeho odjezd.

Táňa je z této myšlenky zoufalá a propadá naprosté beznaději. Petr jí slibuje, že přijede o Velikonocích a potom na celé léto.

Tenkrát v únoru je ve vsi naposled v životě.

***Charakteristika vztahu**

Petr Nikolajevič: Táňa mu byla ze začátku lhostejná („*Nemysli si, mám tě rád už dlouho, nech toho pláče a netrap se, tím ničemu nepomůžeš.*“)²³

Jednoho dne ho poprosí Kazakovová, aby zajel pro Táňu k nádraží. („*Zatajil radost a odpověděl s předstíranou lhostejností*“)²⁴

Vzrušovala ho lítost k ní, úplně ji nemiluje, spíše z lítosti („*Vždyť neví, že je to naše poslední noc!*“)²⁵

Vyznává svobodný život, nechce se usazovat a přizpůsobovat. V tom případě ji ale nemůže tolik milovat, nechce se vázat. („*Nemám vlastní dům*

²³ Tamtéž, str. 78

²⁴ Tamtéž, str. 78

²⁵ Tamtéž, str. 34

*Táňečko, celý život jezdím z jednoho místa na druhé...V Moskvě bydlím v hotelu...A nikdy se s žádnou neožením. “)*²⁶

Strach z pocitu svázanosti a ztráty svobody je větší než jeho láska k Táně. Svobodu má radši než ji. (*„Vždyť nemá ani tušení, jak strašně ji mám rád! A co mohu dělat? Odvézt ji s sebou? Kam? Do jakého života? A jak by to dopadlo? Mám se svázat, nadobro se zničit?“*)²⁷

V únoru byl ve vsi naposled v životě a pak už se pravděpodobně nikdy neviděli. Měl spoustu náhodných známostí a za náhodnou známost považoval i ji. Měl ji rád, ale určitě pro něj nebyla Táňa nejdůležitější osoba jeho života.

Táňa: Brzy se smířila s tím, co ji nečekaně potkalo té podzimní noci, a nakonec sama sebe přesvědčila, že ji nepotkalo neštěstí, ale štěstí. Petruša byl její první muž a velice se do něj zamilovala. Často mu říká, že ji nesmí opustit, a je zde patrná její závislost.

Ze začátku byla vylekaná, ale když viděla, že už s ní Petr Nikolajevič mluví jako s blízkým člověkem, přestala se bát a celá se třást. Zpočátku si uvědomovala rozdílnost svého postavení a byla k němu velice pokorná a úslužná.

Postupem času se změnila a začala být vyrovnaná, bezstarostně šťastná, říkala mu Petrušo a občas předstírala, že ji svým zájmem obtěžuje. (*„Panebože, vy nedáte chvilku pokoj! Jak mě uvidí samotnou, hned ke mně!“*)²⁸

Vědomí, že s ním ona smí takto mluvit, jí dodávalo sebevědomí a jistotu, že ji má rád, ale i tak byla ve vztahu nejistá a často žárlila. (*„Copak vám já nestačím?“*)²⁹

(*„To jste byl jistě ve vsi, holky tam přebírají brambory...No jen si chodte, chodte, vyhlídněte si nějakou lepší!“*)³⁰

(*„Přísahaňte, že v Moskvě nikoho nemáte...“ „Nikdo v životě vás nebude mít tak rád. A jestli mě opustíte...“*)³¹

Nedokázala si představit, jak tráví Petruša své dny v Moskvě. Ona je celý život v jednom domě, s nikým se nestýká a on se může seznámit s tolika jinými ženami.

Potom přijel v únoru, museli si na sebe znovu zvyknout. Táňa byla smutná, protože cítila změnu v jejich vztahu oproti minulosti.

(*„Vždyť vy mě už nemáte rád, nadarmo jste mi zničil život“*)³²

²⁶ Tamtéž, str. 85

²⁷ Tamtéž, str. 88

²⁸ Tamtéž, str. 80

²⁹ Tamtéž, str. 81

³⁰ Tamtéž, str. 81

³¹ Tamtéž, str. 83

*Setkáváme se zde s nerovným sociálním postavením. Služka Táňa, zvyklá celý život bydlet na vesnici, se zamilovává do Petra Nikolajeviče, který vede tulácký život a tráví hodně času v Moskvě.

Vztah obou postav nelze vyložit jednoznačně. Jisté je, že Táňa Petra bezmezně miluje. Petrův vztah k Táně je kontroverzní. Některé věty poukazují na to, že ji Petruša považoval za náhodnou známost, ale v závěru je naznačena jeho velká láska. Pokud Petr Nikolajevič Táňu miloval, tak jen do té míry, aby se nemusel kvůli ní uskromnit a ztratit svoji svobodu.

2. Múza

* Charakteristika postav

Postavy: starší muž, konzervatoristka Múza, soused Zavistovskij

On: nebyl už zrovna nejmladší. Opustil svůj statek a zimu strávil v Moskvě, aby se naučil malovat. Chodil na hodiny k jednomu známému malíři. Zpětně potom vzpomíná, jak mohl vést tak ubohou existenci.

Múza Grafová: velice sebevědomá mladá konzervatoristka, doktorova dcera. Je vysoká a krásná.

Zavistovskij: soused, který je navštěvoval každý večer, „*osamělý chudý statkář, bydlící asi dvě versty od nich. Drobný, přizrzlý, nesmělý a omezený, ale docela slušný muzikant.*“³³

* Obsah

Povídku vypráví starší muž, který se učí malovat u jednoho proslulého malíře v Moskvě, jde o přímé vyprávění. Jednou v březnu, kdy sedí doma a kreslí, zazvoní kdosi na zvonek. Muž jde otevřít a na prahu stojí vysoká dívka v šedivém zimním klobouku, v rovném šedém plášti, v šedých přezůvkách. Dívka se představuje jako Múza Grafová, konzervatoristka. Velice touží po seznámení s ním, protože zaslechla, že je prý velice zajímavý.

Múza se vyznačuje svou přímočarostí, sebevědomím hraničícím až s drzostí.

Muž je z ní nadšený a začínají se spolu pravidelně scházet, po nějaké době muž zanechává studia a jsou pořád spolu. Žijí spolu jako novomanželé.

V květnu se na její přání stěhuje na starobylou usedlost nedaleko Moskvy, kam za ním Múza pravidelně jezdí.

V červenci s ním bez oddavek začíná žít jako manželka, ujímá se hospodaření.

³³ Tamtéž, str. 37

³³ Tamtéž, str. 30

Každý den je navštěvuje soused Zavistovskij žijící jen několik verst od nich.

Jednou přichází muž domů a Múzu doma nenachází. Po celém dni čekání se vydává k Zavistovskému.

Sděluj mu důvod své návštěvy a po chvíli z ložnice přichází sama Múza, která Zavistovskému tyká a svému muži vykává. Je zřejmé, že jeho místo vystřídal právě soused Zavistovskij.

Muži tluč srdce až v hrdle a buší mu ve spáncích. Zvedá se a vrávoravě vychází ven.

***Charakteristika vztahu**

On: Vzrušovalo ho spojení její až mužské přímosti a půvabu mladé ženy. Byl o hodně starší a do sebejisté Múzy se velice zamiloval. Když ji pak nachází u Zavistovského v domě, je zdrcen.

(„On pohlédl na její válenky, na kolena pod šedou sukni a chtěl vykřiknout: nemohu bez tebe žít, jen pro tahle kolena, pro tu sukni, pro ty válenky bych dal život!“)³⁴

Múza: Ona byla velice sebevědomá, přímá. Muže si sama vyhlídla, šla ho navštívit do jeho bytu a koketovala s ním. *(„Na tom nezáleží, od koho a co jsem slyšela. Přišla jsem spíš proto, že jsem vás viděla na koncertě. Jste docela hezký.“)³⁵*

Vyznačovala se zvláštním suverénním chováním v tehdejší době u ženy neobvyklým. Zvláště pak ke staršímu muži.

Řekla mu, že on je ve skutečnosti její první láska. Uměla ho zaskočit a okouzlit, ač její city byly velice nestálé, pokud ovšem vůbec kdy nějaké byly. Na konci povídky Múza mizí a muže opouští kvůli jejich sousedovi.

* Milostný vztah v této povídce je úplně jiný než v povídkách ostatních. V celém povídkovém souboru je to jediná povídka, kdy si žena s mužem zahrává a kdy ho pak chladnokrevně opouští.

Je zde značný věkový rozdíl mezi milenci, muž je patrně o dost starší. Na Múzin popud zanechává malování, stěhuje se na venkov, dělá vše, co mu ona řekne. Žena ho posléze opouští kvůli sousedovi, který je chodí každodenně navštěvovat a kterého muž považuje za dobrého přítele, bez kterého si už večery ani neumí představit.

³⁴ Tamtéž, str. 31

³⁵ Tamtéž, str. 28

3. Rusja

*Charakteristika postav

Postavy: žena, muž, Rusja, matka Rusji

Žena: manželka, která se vyptává svého muže na jeho dávnou lásku Rusju. Je žárlivá a jízlivá.

Muž: vzpomíná na svou velkou lásku Rusju. O prázdninách před mnoha lety pracoval jako domácí učitel Rusjina bratra Péti.

Rusja: byla hubená a velká malířka, která studovala na Stroganově akademii. „*Ona byla jako ten nejkrásnější obraz, obraz světice: na zádech dlouhý černý cop, snědý obličej s tmavými, malými mateřskými znamínky, pravidelný úzký nos, černé oči, černé obočí.*“³⁶

Matka Rusji: původem jakási princezna z orientální krve, trpěla depresivní melancholií. Objevovala se jenom u jídla. „*Byla bláznivá, a když promluvila, tak se člověk lekl.*“³⁷

*Obsah

Povídku vypravuje autorský vypravěč. Zajímavá je rámcová kompozice, díky které se v této povídce setkáváme hned se dvěma milostnými vztahy.

Muž jede se svou ženou vlakem a dostávají se do míst, v kterých muž již kdysi byl a která v něm vyvolávají vzpomínky na svou dávnou lásku Rusju. Muž vzpomíná, že tu kdysi byl o prázdninách jako domácí učitel.

Vypráví manželce, že učil jednoho chlapce a vozil dceru domácích na loďce.

Toho se hned jeho žena chytá a jízlivě se vyptává na podrobnosti.

Muž se vykrucuje a nakonec jdou oba spát.

Žena brzy usíná, ale muž usnout nemůže. Ještě dlouho leží a v duchu se dívá do onoho léta.

Vzpomíná, jak se jednoho dne spolu s Rusjou vydali na projížďku loďkou a tam si vyznali lásku. Od té doby spolu jezdili na projížďky v noci.

Měli se oba moc rádi.

Jednoho odpoledne seděli v salónu. Měli hlavy u sebe a prohlíželi si časopis. Vtom se ozvaly lehké, rychlé kroky a na prahu stanula její pomatená matka v županu a bačkorách. Vypadala šíleně a zvolala, že všechno ví, a že Rusja nebude nikdy jeho.

³⁶ Tamtéž, str. 39

³⁷ Tamtéž, str. 39

Vymrštila ruku do výše a vypálila ránu z pistole. Lidé se začali sbíhat a matka se rozkřikla s pěnou u úst, ať si její dcera vybere buď jeho, nebo ji pod pohružkou své smrti. Rusja si vybrala matku a muž byl hanebně vyhnán z domu.

Ve vlaku muž druhý den ráno velice pije. Jeho žena se ho žárlivě ptá, jestli ještě stále truchlí a vzpomíná na svou slečnu domácích. Muž odpovídá, že truchlí. Tiše si pro sebe říká „*Amata nobis quantum amabitur nulla.*“ = „*Milovaná, jak žádná jiná milovaná nebude!*“, (lat.)³⁸

Žena se ho ještě ptá, co to znamená, a on jí odpovídá, že to nemusí vědět.

***Charakteristika vztahu**

Žena: Žena žárlí na mužovu minulost a má jízlivé poznámky. („*Tenhle typ znám. Měla jsem na vysoké škole takovou kolegyni. Asi nějaká hysterka.*“)³⁹

Více se o jejím vztahu s mužem nedovídáme. V povídce žena představuje stereotyp dlouhodobějšího vztahu v kontrastu s mužovou mladistvou zamilovaností.

Rusja: Ztělesnění krásné lásky v mládí. („*Už se jí neodvážil dotknout, jen jí líbal ruce a mlčel, nemohl unést tolik štěstí.*“)⁴⁰

Matka: Šílená matka zabrání ve vztahu dvou mladých lidí jen kvůli své chorobné žárlivosti. („*Jenom buď hodně opatrný, až půjdeš z domu. Maminka mě hlídá na každém kroku. Je šíleně žárlivá. Maminka říká, že by můj sňatek nepřežila, ale teď na to nechci myslet...*“)⁴¹

On: Rusju velice miloval a vzpomínky na ni mu po celý den nedopřávají klidu. Těžké je srovnat se s tím, že ta krásná neposkvrněná láska z mládí je už navždy pryč. Těžké je vrátit se myšlenkami zpět do vlaku, do stereotypního vztahu se ženou.

* Je velice zajímavé pozorovat dva milostné vztahy vzdálené od sebe několik desítek let. Muž vzpomíná na svou dávnou lásku a přitom vedle něho leží jízlivá a žárlivá žena.

4. V Paříži

***Charakteristika postav**

Postavy: Nikolaj Platonič, Olga Alexandrovna

³⁸ Tamtéž, str. 45

³⁹ Tamtéž, str. 39

⁴⁰ Tamtéž, str. 43

⁴¹ Tamtéž, str. 42-43

Nikolaj Platonič: Svěží muž okolo čtyřiceti let starý. Má nakrátko ostříhané, načervenalé vlasy, „*keré mu silně prokvétají stříbrem*“⁴². Jeho smutné oči poukazují na to, že v životě prošel mnoha zkouškami. V Konstantinopoli ho opustila žena pro mladšího boháče a od té chvíle žije s trvalou ranou v srdci.

Muž bojoval ve světové i v občanské válce, je bývalý generál, teď sepisuje dějiny těchto válek na objednávky různých nakladatelství.

Olga Alexandrovna: asi třicetiletá žena s černými vlasy na rovnou pěšinku a černýma očima. Je zdvořilá a lhostejná, má všechny návyky a pohyby skromné a důstojné zaměstnané ženy. V podniku v Paříži pracuje třetí měsíc, je vdaná za muže pracujícího v Jugoslávii jako bývalý účastník bílého hnutí.

***Obsah**

Povídku vypravuje autorský vypravěč, odehrává se v Paříži. Jednoho podzimního večera jde Nikolaj Platonič na večeři do malé ruské jídelny. Obsluhuje ho velice sympatická Ruska, se kterou se dává do zdvořilé konverzace.

Žena ho rázem upoutá a je opět plný života, jako už dlouho nebyl. Do podniku přichází i zítra a nazítří.

To už se se ženou představí a baví osobněji. Žena také projevuje svou náklonnost a muži říká, že si už na něj v podniku zvykla.

Dalšího dne si domlouvají společnou návštěvu biografu. Když jde muž domů, je dojatý, ale zároveň skeptický. Myslí si, že toto je možná právě to dlouho očekávané šťastné setkání, jenže není na setkání už pozdě?

Po schůzce jede žena rovnou k muži domů a hned druhý den dává v zaměstnání výpověď a stěhuje se k němu.

Muž už dlouho tuší svou blížící se smrt a jednou v zimě ženu přemlouvá, aby si na své jméno pronajala sejf a uložila tam jeho veškeré úspory. Říká, že opatrnosti nikdy nezbývá.

O třetím svátku velikonočním se mu při čtení ve vagónu metra náhle zvrátila hlava a muž se už neprobouzí.

Povídka končí scénkou, kdy se naprosto zoufalá žena vrací ze hřbitova a prosí kohosi o slitování.

***Charakteristika vztahu**

Nikolaj Platonič: Nikolaje opustila jeho žena a z žen je celkově velice zklamaný, což dokazuje množství francouzských citátů.

⁴² Tamtéž, str. 90

(„*Rien n'est plus difficile quo de reconnaître un bon melon et une femme de bien.*“ = „*Není nic těžšího než poznat dobrý meloun a dobrou ženu.*“)⁴³ („*Qui se marie par amour a bonne nuits et mauvais jours.*“ = „*Kdo se žení z lásky, mívá pěkné noci, ale ošklivé dny.*“)⁴⁴

Po setkání se sympatickou Ruskou je opět plný života, nicméně tuší svou blížící se smrt. Je šťastný, ale zároveň cítí nespravedlnost, proč toto setkání nemohlo proběhnout o mnoho let dříve.

(„*Le bon Dieu envoie toujours des culottes à ceux qui n'ont pas de derrière...*“ = „*Milý pánbůh vždycky dá kalhoty těm, co nemají zadek...*“)⁴⁵

Olga Alexandrovna: Je vdaná, ale muže má v Jugoslávii. Zodpovědně si plní svou práci, ale jinak je lhostejná, odevzdaná. Setkání s Nikolajem ji vytrhává z bezútěšné prázdnoty jejího pařížského života. Je zřejmé, že i ona to myslí s mužem vážně. Zvláště to můžeme vidět v poslední scéně, kde je popisováno její zoufalství po mužově pohřbu.

*Tato povídka je zajímavá tím, že vše plyne automaticky a spontánně. City se tam skoro vůbec nepopisují, dovidáme se jen pár informací o jejich životě.

Nejedná se již o mladistvou zamilovanost, ale spíše o zážitek pozdního šťastného setkání po mnoha zklamáních. Milostný vztah zde není spojován s intenzivním citem, ale je spíše útočištěm před samotou dvou Rusů v pařížském exilu. V tomto setkání jako by se odrážela symbolika osudu.

5. Heinrich

*Charakteristika postav

Postavy: básník, Nad'a, Leighová, Heinrich, Arthur Spiegler

On: mladý básník, plný života, aristokraticky štíhlý. Z povídky je zřejmé, že má několik milenek, které „vodí za nos“, a jeho charakter nebude asi ten z nejlepších. Z Moskvy se chystá odjet do Nizzy.

Nad'a: šestnáctiletá básnířka, jedna z jeho milenek, která se s básníkem přišla večer před jeho odjezdem rozloučit. Je do něj hrozně zamilovaná a na ostatní ženy velice žárlí.

Leighová: štíhlá a vysoká žena. Je ostrá, také žárlivá. Další z milenek, která na básníka čekala na nádraží, aby se s ním rozloučila. Později o ní sám básník říká, že je nebezpečná.

⁴ Tamtéž, str. 90

⁴ Tamtéž, str. 94

⁴ Tamtéž, str. 93

Heinrich=Jelena Heinrichovna: nápadně vysoká novinářka a překladatelka s rezavě citrónovými vlasy upravenými do řeckého účesu, s jemnými rysy tváře, jaké mívají Angličanky, s živými jantarově hnědými očima. Původně básníková kamarádka, ale na společné cestě do Nizzy si oba své city ujasňují a zjišťují, že se z kamarádství vyklubala láska. Básník je až překvapený, když zjišťuje, jak mu na Jeleně záleží.

Arthur Spiegler: známý rakouský spisovatel, zaměstnavatel a zároveň milenec Heinricha. V povídce se o něm dovídáme pouze zprostředkovaně. Heinrich ve vztahu s ním setrvává pravděpodobně pouze ze strachu a kvůli své práci.

***Obsah**

Povídku vypravuje autorský vypravěč. Mladý básník plánuje opustit Moskvu a jet do Nizzy. Ačkoliv se mu z Moskvy moc nechce, těší se na nová setkání. Na začátku povídky se dovídáme o jeho ženách. Večer před odjezdem se s ním přichází rozloučit Nad'a, ale ráno na nádraží má už ženu opět jinou, Leighovou. Básník nejede do Nizzy sám, ale se svou kamarádkou Jelenou Heinrichovou, zvanou Heinrich.

Heinrich a básník jsou sice kamarádi, ale jejich vztah se během cesty proměňuje a oba se do sebe začínají stále více zamilovávat.

Po cestě plánují, jak se nejdříve musí Heinrich ve Vídni rozejít se svým rakouským přítelem, a pak se oba setkají v Nizze.

Básník dokonce Heinricha přemlouvá, aby Rakušanovi napsala pouze dopis a nejezdila za ním.

Heinrich namítá, že si Rakušana nemůže pohněvat kvůli práci a svému živobytí. Přisáhá alespoň, že s ním už nebude nic mít.

Přichází Vídeň, Heinrich opouští vagón a slibuje, že pošle telegram a přijede ve smluvený čas do Nizzy, kde už na ni má básník netrpělivě čekat.

Básník doráží do Nizzy a čeká na telegram, který ale stále nepřichází. Básník je čím dál více nervózní. Přemítá o tom, co se mohlo stát.

Zjišťuje, že je do Heinricha opravdu zamilovaný, představuje si ji s Rakušanem a je rozzlobený, že ho Heinrich podle všeho podvedla.

Pak se mu náhodou dostávají do rukou noviny od kamelota, ve kterých stojí:

„Viedeň, 17. prosince. V restauraci Franzensring zabil dnes známý rakouský spisovatel Arthur Spiegler výstřelem z revolveru ruskou novinářku a

překladatelku mnoha současných rakouských a německých romanopisců, publikující své práce pod pseudonymem Heinrich.“⁴⁶

***Charakteristika vztahu**

Nad'a: Do básníka je velice zamilovaná, nechce ani slyšet o ostatních ženách. Ráda by ho doprovodila i na nádraží druhý den, ale básník jí lže a říká, že to nejde, že se s ním přijde rozloučit spousta neznámých lidí, že by si tam připadala zbytečná a osamělá.

Básník o chudince Nadě mluví následující den na nádraží před Leighovou jako o praštěné básnířce, která je ještě dítě.

Leighová: Je velice žárlivá, ale básník s ní udržuje vztah kvůli jejímu postavení. Je prý velice nebezpečná a rozejít se s ní není jen tak. V kupé mu při rozloučení lomcuje za kliku druhého pokoje a říká, zda si s sebou nevzal náhodou nějakou děvku.

Když se s ním loučila, křečovitě ho objala a šeptala mu, že ho zbožňuje.

Heinrich: Také žárlí na ostatní básníkovy milenky. (*„Leighová má jistě špičaté malé prsy, takové, co trčí každý jinam. To je neklamný příznak hysterek.“*)⁴⁷

Zjišťuje, že básníka miluje, ale nachází se ve velice složité situaci. Její rakouský přítel je velice nebezpečný muž a ona se s ním bojí rozejít.

(*„Viš, když jsem posledně odjízděla z Vídně, ujasňovali jsme už, jak se říká, vzájemné vztahy – v noci, na ulici, pod plynovou lampou. A nemáš představu, jakou nenávisť měl ve tváři!“*)⁴⁸

Tento milostný mnohaúhelník končí tragicky, kdy se její strach z Rakušana ukazuje jako oprávněný. Spiegler ji zastřelí pravděpodobně poté, co mu oznámila, že se s ním rozchází.

Básník: Má několik žen, které jsou do něj velice zamilované, a on si to užívá a nemyslí to s nimi vážně. Skutečně se zamilovává až do své kamarádky Heinricha. Samotného ho překvapuje, jak je nesvůj z toho, že mu stále nedošel slibovaný telegram.

(*„Kdyby se teď náhle ozvalo zaklepání na dveře a ona pojednou vešla, spěchající a vzrušená, chvatně vysvětlující, proč netelegrafovala, proč nepřijela včera, umřel bych snad štěstím! Řekl bych jí, že jsem nikdy v životě nikoho na světě nemiloval tak jako ji, že za takovouhle lásku mi bůh mnohé*

⁴⁶ Tamtéž, str. 115

⁴⁷ Tamtéž, str. 110

⁴⁸ Tamtéž, str. 111

*odpustí, že mi odpustí dokonce i Nadu – vem si mě celého, celého, Heinrichu!“*⁴⁹

Přemítá o tom, co spolu asi teď Heinrich a Rakušan dělají, jaké pijí víno, je mu mizerně a užívá se žárlivostí.

Stále si představuje, jak asi ten Rakušan vypadá, začíná si říkat, že na Heinricha zapomene a život půjde dál. Ale láska ho zasáhla mnohem víc, než byl dosud zvyklý.

*Tuto povídku jsem si vybrala, protože nabízí veliké množství různých milostných vztahů. Jsou to básnickovy lehkovážné milostné avantýry, které on sám neprožívá zdaleka tak intenzivně, jak si bláhové milenky myslí. Vedle toho je tu pak opravdová láska, která záhy končí kvůli vztahu Heinricha se svým mocným zaměstnavatelem.

Shrneme-li to, můžeme rozdělit výše uvedené vztahy do tří skupin. Vztah, kdy muž využívá ženu, aniž by ji miloval, vztah, který jeden z partnerů udržuje z nějakého pracovního či mocenského profitu, konečně pak vztah, ve kterém se mají oba rádi.

6. Studený podzim

***Charakteristika postav**

Postavy: snoubenec, vypravěčka povídky

On: Jeho nebožtík otec byl přítelem a sousedem jejího otce. Zasnoubili se spolu, ale právě začala válka a on musí odjet na frontu.

Ona: Vypravěčka povídky. V povídce sumarizuje svůj život. Dovídáme se spíše jenom o zásadních meznících v její životě, o její vnitřní charakteristice moc nemáme zmínky ani z kontextu.

***Obsah**

Tuto povídku vypráví žena, jde tedy o přímé vyprávění. Nejedná se o typický milostný vztah, spíše je to pohled na její život.

Žena vzpomíná po třiceti letech na jeden studený podzimní večer, kdy se jako mladá dívka loučí se svým snoubencem před odjezdem na frontu. Oba si připouštějí, že je možné, že se už muž z války nikdy nevrátí. Žena si to nedokáže vůbec představit, a když druhého dne ráno její snoubenec odjíždí, je to pro ni hrozné a neví, co si počít.

⁴⁹ Tamtéž, str. 113

Hned bez delšího vyprávění se dovídáme, že muže zabili za měsíc v Haliči a teď žena zpětně vzpomíná, kolik toho za ta léta prožila a jak jí připadají dlouhá.

Vzpomíná, jak obchodovala, prodávala vojákům, co jí zbylo. Jak se seznámila s hodným starším vojákem, za kterého se brzy vdala, ale který brzy zemřel na tyfus.

Dále žena vzpomíná, že jí zbyli jen tři příbuzní, a to synovec se svou ženou a jejich malinká dcera.

Synovec se svou ženou za nějaký čas odjeli a nechali ženě na opatrování jejich dceru. Potom se žena starala o sebe a o holčičku a musela vydělávat těžkou nádenickou prací.

Holčička už dávno vyrostla, je z ní slečinka, která se ke své opatrovnici nemá.

Žena teď žije v Nizze, přežila smrt svého milence, ačkoli si kdysi říkala, že ji nepřezijí. Přežila i smrt svého manžela.

Žena se na konci sama sebe ptá, kolik toho v životě zažila a co vlastně v životě měla.

Dochází k závěru, že měla jen ten studený podzimní večer. A to ostatní byl prý jenom zbytečný sen.

***Charakteristika vztahu**

On: Vystupuje tam pouze v úvodu povídky. Z jeho chování je zřejmé, že má svou snoubenku velice rád. („*To nic, miláčku. Přece jen je mi smutno. Smutno a přitom dobře. A moc, moc tě mám rád...*“)⁵⁰

Pro muže je situace o to těžší, že se neloučí jen se svou snoubenkou, ale také možná se svým životem.

(„*Podívej, jak dočista zvláště, podzimně svítí okna domu. Když zůstanu naživu, budu si tenhle večer pamatovat věčně...*

Když mě zabijí, nezapomeneš na mě aspoň hned?

Nu což, když mě zabijí, budu na tebe čekat tam. Žij si tu, potěš se světem a pak přijď za mnou.“)⁵¹

Ona: Ženě přišlo ze začátku nepředstavitelné, že by mohla přežít smrt svého snoubence, a na sklonku svého života zpětně přemítá, co všechno nakonec musela přežít, zkusit, a jak důležitý pro ni byl onen studený podzimní večer.

Žena z celého srdce věří, že její bývalý snoubenec tam někde na ni někde čeká – „*se stejnou láskou a stejně mladý jako ten večer*“⁵².

⁵⁰ Tamtéž, str. 167

⁵¹ Tamtéž, str. 167

⁵² Tamtéž, str. 169

Žena žila, potěšila se, jak jí snoubenec říkal poslední společný večer, a už brzy přijde za ním.

*Tuto povídku jsem vybrala proto, že je to jediná povídka v celé knize, kterou vypráví žena. I po třiceti letech se ve vzpomínkách vrací ke svému nejsilnějšímu zážitku, k rozloučení se svým snoubencem, který musel narukovat. Žena stále myslí na onen podzimní studený večer a po mnoha trápeních, které v životě zažila, se těší na šťastné setkání se svým snoubencem, který jí slíbil, že na ni tam někde počká. Žena vzpomíná na své mládí, jaké bylo oproti dalšímu těžkému životu.

7. Pomsta

*Charakteristika postav

Postavy: malíř, zhrzená opuštěná žena

On: Malíř, který přijel do penzionu v Cannes koncem srpna, s úmyslem koupat se v moři a malovat v plenéru.

Ona: Zvláštní žena, „*pila každé ráno kávu a obědvala u vyhrazeného stolu, ve tváři měla stále stejný, zamračený a soustředěný výraz, jako by nikoho a nic neviděla*“⁵³. Po kávě někam odcházela, skoro až do večera. Posléze se dovídáme, že ji před nedávnem hanebně opustil jeden muž, což ji silně zasáhlo. Žena má v Paříži modistický ateliér a docela slušně vydělává.

*Obsah

Povídku vypráví malíř, který bydlí v penzionu v Cannes už asi týden a stále pokukuje po zvláštní ženě, která každé ráno po snídani mizí neznámo kam. Ptá se na ni servírky a zjišťuje, že je to Ruska, se kterou byl v penzionu jeden pán, který potom jednoho dne zmizel.

Muži není jasné, kam žena na celý den mizí, a proto se za ní jednoho dne vydává.

Jde za ní nenápadně na nádraží a kupuje si lístek pro jistotu co nejdál. Na jedné zastávce vystupuje z vlaku za ženou, která vyráží k moři. Nikde není ani človíčka a muž už chápe, proč žena jezdí tak daleko - hledá samotu.

Žena po značné chvíli sbíhá po cestičce k malému zelenému zálivu, kde se jde celá svlečená vykoupat.

Muž ženu pozoruje za kameny, nadzvedává se a chce si zapálit dýmku, když vtom žena zvedá hlavu a tázavě se na muže zahledí.

Po nějaké době se spolu dávají do řeči. Muž ženě říká, že se mu moc líbí, ale že ho zajímá, proč má ve tváři takový zlý výraz. Žena vysvětluje, že zlý

⁵³ Tamtéž, str. 181

výraz má kvůli pomstě, která se jí honí hlavou. Začíná vyprávět o muži, kterého poznala před šesti nedělemi v Monte Carlu a který ji nedávno hanebně opustil.

Oba vyhrávali v kasinu a potom si začali společně výhry užívat. Začali utrácet a žili si na vysoké noze.

Jenže jim peníze začaly docházet a on stále říkal, že mu co nevidět někdo splatí velký dluh, a ženě lhal.

Ubytovali se spolu v penziónu a šli spolu jednoho večera do kasina na čaj. Objednal si anglické cigarety a pak se zvedl, že si jde umýt ruce,...a už se nevrátil. Nechal ji tam samotnou, ač neměla žádné peníze. Bylo to pro ni hrozně nepříjemné a nemohla stále uvěřit, že někomu tak naletěla.

Povídka končí otevřeně, muž se ženou se domlouvají, že teď budou jezdit na pláž společně a že společně odjedou i do Paříže.

***Charakteristika vztahu**

On: Malíři se žena od začátku líbí a velice se o ni zajímá. Vyptává se na ni i servírky, posléze se vydává ji sledovat. Muže pravděpodobně zaujal ženin zlý výraz, který značí nějaký problém. Muž tuší, že je zhrzená a opuštěná, proto ho žena zajímá ještě mnohem víc. Muž vlastně využívá ženiny situace.

V jakém slova smyslu to využití je, se už nedovídáme, protože povídka končí záhy po jejich bližším seznámení.

Ona: Její nepříjemný výraz ve tváři je dán tím, že má velkou chuť se pomstít muži, který ji hanebně opustil. Říká malíři, že není žádná Medusa - bohyně pomsty, že je jen obyčejná žena a navíc precitlivělá, osamělá a nešťastná.

(„*Pochopte mě přece, vždyť i ta slepice má srdce.*“)⁵⁴

Žena se bojí, aby si o ní muž nemyslel, že má ve zvyku nechávat se vydržovat. Stydí se za sebe kvůli tomu, že naletěla podvodníkovi a že žila na vysoké noze. Prvně v životě prý žila takovým životem, všemi jeho radostmi, žila jako v nějakém omámení. Na konci se žena upíná k novému setkání a konečně se už nechce mstít.

(„*A vás mi seslal bůh, naráz jsem nějak přišla k sobě.*“)⁵⁵

* Tuto povídku jsem vybrala, protože se ze všech ostatních povídek vymyká svým optimistickým vyzněním. Ačkoliv je povídka nedopovězená, tak končí nadějí na šťastný konec. Zhrzená opuštěná žena nachází útočiště u zvědavého malíře, který o ni od začátku projevuje nevšední zájem.

⁵⁴ Tamtéž, str. 188

⁵⁵ Tamtéž, str. 188

8. Natali

*Charakteristika postav

Postavy: Vitalij, Soňa, Natali, strýc Čerkasov

Vitalij: „Toho léta si nasadil poprvé čapku vysokoškoláka a byl šťastný, překypoval tím zvláštním štěstím mladého svobodného života v rozpuku. I on pocítil, že nadešel čas, aby porušil svou čistotu, aby hledal lásku bez romantiky. Tak začal objíždět na cestách za milostným dobrodružstvím příbuzné a známé z okolních statků.“⁵⁶

Vypadal jako Gruzínek, stouplu mu do hlavy, že měl okolo sebe dvě krásné slečny.

Soňa: Sestřenice Vitalije, vyklubalo se z ní krásné děvče. Vypočítavá a žárlivá koketa, která svou neústupností zničí lásku Vitalije a Natali.

(„Natali přesto nebude našim milostným vztahům na překážku“, odvětila Soňa. „Budeš šílet láskou k ní, ale líbat se budeš se mnou. Budeš mi plakat na prsou nad její krutostí a já tě budu utěšovat.“)

Nataša Stankevičová=Natali: Soni spolužačka z gymnázia, opravdová kráska. Je na rozdíl od Soni uzavřená a svůj zájem o Vitalije nedává najevo. Je ztělesněním čistoty a neposkvrněnosti. Uchází se o ni Vitalije bratranec Alexej Meščerskij.

Strýc Čerkasov: otec sestřenice Soni, penzionovaný, dávno ovdovělý hulán

*Obsah

V této povídce jde o přímé vyprávění. Tuto nejdelší povídku vypráví Vitalij, který začíná objíždět za svým milostným dobrodružstvím různé známé a příbuzné a ocitá se tak o prázdninách i u matčina bratra, hulána Čerkasova.

Vitalij přijíždí později, než slibuje. Čeká na něj už pouze jeho sestřenice Soňa. Od té doby, co ji viděl naposledy, se hodně změnila, stala se z ní opravdová žena. Vitalij, který přijíždí hlavně vstříc milostnému dobrodružství, se hned prvního večera se Soňou domlouvá na tajném milostném vztahu.

Dochází k domluvě, kdy Soňa chce, aby ji miloval, ale na veřejnosti a před svým otcem předstíral, že miluje Natali.

Soňa mu hned první večer říká, že až uvidí její kamarádku Natali, zamiluje se hned do ní. Varuje ho, že se do ní zamilovat nesmí, jinak prý ona sama zdaleka nebude tak milá, jak se zdá.

⁵⁶ Tamtéž, str. 116

Vitalij nemůže uvěřit takovému štěstí, že bude mít okolo sebe dokonce dvě krásné mladé slečny. Netuší však, že tato domluva se Soňou bude pro něj osudnou.

Hned druhý den se totiž Vitalij do Natali opravdu zamilovává a nic nemusí předstírat.

K Soně ho táhne fyzická přitažlivost a spalující sexuální vášeň, zatímco Natali miluje. Sám se v sobě nevyzná a nemůže být ani bez jedné.

V den, kdy si uvědomuje, že už nechce se Soňou nic mít, v den, kdy si s Natali domlouvá představení u jejích rodičů, na něj čeká polonahá Soňa v pokoji a Natali jejich tajemství zjišťuje.

Vitalij vypráví, jak se odvíjel jeho život po tomto osudovém večeru. Jeho láska k Natali byla tak silná, že se už z toho nikdy nevzpamatoval. Velice těžce nese Natalinu svatbu s jeho bratrancem Meščerským, celý život na ni myslí. Ačkoliv i on žije se svou služkou, která mu dává dítě, není šťastný.

Po předčasné smrti Natalina muže jede Vitalij Natali dvakrát navštívit a při druhé návštěvě si oba vyznávají svou celoživotní lásku a trápení kvůli jednomu nešťastnému večeru.

V závěru je naznačeno, že spolu mají konečně po letech milostný vztah, Natali však zanedlouho umírá při předčasném porodu.

***Charakteristika milostného vztahu**

Vitalij: Jako mladý vysokoškolák jede lehkovážně vstříc všemu milostnému dobrodružství a chce si hlavně užívat. Po domluvě se Soňou na jejich erotických večerech je v sedmém nebi, to však ještě netuší, že se bezmezně zamiluje do Natali. („*Překypoval jsem nadšením, vděčností, neřestně jsem myslel na ložnici její i Natalinu, na vše, co se v ranním neladu ženské ložnice děje.*“)⁵⁷

Ze začátku si ještě představuje, proč by nemohl milovat dvě ženy.

Posléze ho začíná mučit obojetnost – spalující erotická vášeň a tělesné opojení Soňou a „*tak mučivě krásné zbožňování Natali*“.⁵⁸

(„*Můj život plynul navenek všedně, ale v nitru jsem neměl ani chvilku klidnou, stále víc poután k Soně, k slastnému zvyku úmorně vášnivých nočních schůzek (chodila teď ke mně až pozdě večer, kdy celý dům usínal), stále bolestněji a s větším zanícením jsem potajmu sledoval Natali, každé její hnutí.*“)⁵⁹

⁵⁷ Tamtéž, str. 121

⁵⁸ Tamtéž, str. 124

⁵⁹ Tamtéž, str. 123

Přemýšlí, jak teď má žít v takové obojetnosti, „*při tajných schůzkách se Soňou a po boku Natali, když už pouhá myšlenka na ni uchvacuje takovým čistým milostným vytržením, vášnivou touhou hledět na ni jen s radostným zbožněním, jako jsem prve pohlížel na její schýlenou útlou postavu. Soňa vypadala vedle Natali jako mladá novomanželka, kdežto Natali byla téměř ještě děvčátko*“.⁶⁰

Právě v tom tkví vrcholná radost, že se neopovazuje ani pomyslet, že by Natali mohl líbat jako Soňu.

Jednoho dne Soňa onemocní, sděluje mu, že jí není dobře a že to potrvá asi pět dní, kdy se u něj v noci neobjeví.

(„*Bylo to štěstí i neštěstí zároveň. Pět dní naprosté svobody ve společnosti Natali, a pět dní nevidět u sebe za noci Soňu!*“)⁶¹

Vitalij je bezradný, až se konečně rozhodne, že od Čerkasovových odjede a pojede se představit Nataliným rodičům.

(„*Což líbám Soňu jen z pouhé vášně, nemiluji snad i ji? Ale nic naplat, dříve či později stejně nebude vyhnutí.*“)⁶²

Jednoho večera v parku se Vitalij Natali ptá, zda se může jet představit k jejím rodičům. Ona odpovídá, že ho má ráda, ať jede hned zítra, že ona přijede za několik dní. Vše vypadá nadějně.

Když se vrací toho večera k sobě do pokoje, netuší, že na něj na pohovce čeká Soňa pouze v noční košili a v pantofličkách.

Když mu říká, ať ji líbá, že spolu nebyli celý týden, v tu chvíli se na prahu otevřených dveří objevuje Natali a oba je vidí.

Tato osudová noc poznamenala Vitaliji celý život.

Po roce se Natali vdává za bratrance Meščerského.

(„*Za dobu, jež uplynula od oné strašlivé noci u Čerkasovových a potom od jejího sňatku, jsem se pomalu zotavil, alespoň jsem přivykl onomu stavu duševně narušeného člověka, jímž jsem ve skrytu byl, i když navenek jsem žil jako ostatní.*“)⁶³

Po několika letech se stavuje u již ovdovělé Natali a povídají si spolu o minulosti. Omlouvá se jí za všechno, čím se proti ní provinil. Leží spolu v pavilónu a vzájemně se sebe dotýkají.

(„*Tu strašnou noc, plnou blesků, jsem miloval už jen tebe jedinou, žádnou jinou vášeň kromě té nejohnivější a nejčistší vášně k tobě jsem už neznal.*“)⁶⁴

⁶⁰ Tamtéž, str. 122-123

⁶¹ Tamtéž, str. 127

⁶² Tamtéž, str. 128

⁶³ Tamtéž, str. 132

⁶⁴ Tamtéž, str. 138

*(„Žádná na světě se ti nemůže rovnat. Když jsem se dnes díval na ty zelené šaty a na tvůj klín pod nimi, cítil jsem, že bych rád zemřel, jen kdybych směl na tu látku přitisknout rty, jenom na ni.“)*⁶⁵

*(„A pak na plese... Byla jsi tak urostlá a tak nebezpečná ve své už ženské kráse. Tolik jsem toužil oné noci zemřít v opojení svou láskou a zkázou! Pak ty se svící v ruce, tvoje smuteční šaty a tvůj panenský zjev. Svíce u tvého obličejě mi připadala posvátná.“)*⁶⁶

Soňa: Hned úvodního večera se domlouvá s Vitalijem na tajném milostném vztahu, přitom má Vitalij před ostatními předstírat, že se zamiloval do Natali. *(„Ode dneška laskavě dělej, že ses zamiloval do Natali. A běda tobě, kdyby se ukázalo, že to nemusíš předstírat.“)*⁶⁷

*(„Ale pozor! Ne abys mě zítra přede všemi hltal takzvaně vášnivými zraky! Nedej bože, aby tatínek něco zpozoroval. Hrozně se mě bojí, ale já jeho ještě víc. A taky bych nerada, aby Natali něco poznala. Vždyť já jsem tuze ostýchavá, nesud' mě prosím podle toho, jak se chovám před tebou. Kdybys můj rozkaz nesplnil, okamžitě se mi zprotivíš...“)*⁶⁸

Soňa žárlí, občas hrozivě vzplane, ale přitom mu mezi čtyřma očima říká, že se obává, že se nechovají dost přirozeně a že tatínek už něco tuší.

*(„Sedávejte spolu častěji na zahradě, čti jí tu nemožnou Strž, pozvi ji někdy večer na procházku... To je hrůza, vždyť pozoruju, jak pitomě na ni valíš oči, chvílemi k tobě pocítuju nenávist, že bych ti nejradši přede všemi vjela do vlasů jak nějaká litice, ale co si mám počít?“)*⁶⁹

Natali: začíná tušit, že před ní Vitalij se Soňou něco tají. Už dříve byla zamlklá, ale potom se uzavírá do sebe ještě více.

Vitalij tráví čas s Natali, jak mu řekla Soňa, a je do ní opravdu zamilovaný. Natali mu ale říká, že přece miluje Soňu. Vitalij to zapírá tak vášnivě a horlivě, že mu Natali uvěří a vše nasvědčuje tomu, že se i ona zamilovala do něj.

Když se po letech setkává s Vitalijem, přiznává, že do něj byla zamilovaná celou dobu.

*(„Ano, časem jsem všechno pochopila. Ale přece, kdykoli jsem si vzpomněla na ty blesky vzápětí po vzpomínce na to, co bylo hodinu předtím v aleji...“)*⁷⁰

⁶⁵ Tamtéž, str. 138

⁶⁶ Tamtéž, str. 138

⁶⁷ Tamtéž, str. 122

⁶⁸ Tamtéž, str. 119

⁶⁹ Tamtéž, str. 124

⁷⁰ Tamtéž, str. 138

Domlouvají se, že už jsou spolu teď navždy a vše vypadá nadějně.
(„*A teď jsi se mnou a už navždy. Ale i scházet se budeme málokdy. Což se mohu, tvá tajná žena, stát veřejně tvou milenkou?*“)⁷¹
Natali umírá u předčasného porodu.

*Tuto povídku jsem si vybrala, protože je nejdelší a milostný vztah v ní je rozebrán opravdu do detailů a ve velkém časovém úseku.

Mladý muž eroticky touží po své sestřenci a zároveň mučivě zbožňuje její kamarádku Natali. Netušil, že toto léto, kdy jede vstříc milostným vztahům, bude pro něj tak osudné a poznamená celý jeho život.

Natali sice miluje, ale delší dobu se nedokáže vzdát onoho sexuálního opojení Soňou. Za svou sobeckost a chtíč zaplatil Vitalij vyšší daň, než čekal.

IV. Stylistické ztvárnění

1. Charakteristika stylu

„*Gorkij přirovnal Buninovo umění ke starému matnému vzácnému stříbru, máje na mysli jemnost a kultivovanost jeho prózy, barvitost, výrazovou úspornost a vybroušenost jeho stylu.*“⁷²

Bunin využívá **autorského**, případně **přímého vyprávění**, buď vypráví jedna z postav povídky, nebo vypravěč.

Jedná se o **umělecký styl**. Funkce povídek je **estetická**, protože působí na čtenářovy emoce. Působení na čtenářovy city dociluje Bunin tím, že u většiny povídek dokresluje dané situace dialogy nebo vnitřními monology.

Slovní zásoba překladu je povětšinou neutrální, ale najdeme i slova příznaková. (expresivní výrazy- *rozšmaťhané*⁷³, *děvka*⁷⁴ ; deminutiva- *tloušťik*⁷⁵, *krasaveček*⁷⁶, *chytruška*⁷⁷)

Součástí textu jsou latinské a francouzské citáty, francouzské dialogy nebo jednotlivá francouzská slova a slovní spojení. Ty jsou většinou součástí povídek, které se odehrávají ve Francii.

(„*Le bon Dieu envoie toujours des culottes à ceux qui n'ont pas de derrière...*“ = „*Milý pánbůh vždycky dá kalhoty těm, co nemají zadek...*“)
(*franc.*)⁷⁸

⁷¹ Tamtéž, str. 138

⁷² Jehlička, M.: *11 příběhů; Výběr z ruské prózy 19. Století*. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. Str. 350

⁷³ Tamtéž, str. 43

⁷⁴ Tamtéž, str. 107

⁷⁵ Tamtéž, str. 27

⁷⁶ Tamtéž, str. 96

⁷⁷ Tamtéž, str. 106

⁷⁸ Tamtéž, str. 93

(„*Rien n'est plus difficile quo de reconnaître un bon melon et une femme de bien.*“=„*Není nic těžšího než poznat dobrý meloun a dobrou ženu.*“)
(franc.)⁷⁹

(„*Amata nobis quantum amabitur nulla!*“=„*Milovaná, jak žádná jiná milovaná nebude!*„) (lat.)⁸⁰

„*Pas de lettres, monsieur, pas de télégrammes*“=„*Žádné dopisy, žádné telegramy, pane.*“ (franc.)⁸¹

Intertextovost

Bunin skoro v každé povídce odkazuje k jiným textům nebo k všeobecným znalostem.

(„*Medusa*“⁸², „*Nemesis*“⁸³, „*Venuše*“⁸⁴, Fetovy verše „*Jak studený je letos podzim!*“⁸⁵)

Větná výstavba

V popisech převažují dlouhé věty a souvětí, v dialozích jsou věty jednoduché a krátké. Styl je hutný, sevřený, dynamický.

Skoro chybí úvahové pasáže, proto povídky strhávají čtenáře svým dějovým spádem. Dialogy dokreslují situace, z dialogů se dovídáme také vnitřní charakteristiku postav.

Detail

Detail je pro Bunina důležitý, přispívá k názornosti. Bunin popisuje velice podrobně právě výše zmiňované prostředí a zevní charakteristiku postav.

(„*Přehodila si přes vlasy pletený orenburský šátek, on si narazil cestovní čepici a houpavými kroky se vydali nekonečnými tunely vagónů, přecházejíce cvakající železné můstky ve studených spojovacích harmonikách mezi vagóny, kde byl stálý průvan a sypal se prachový sníh.*“)⁸⁶

Při popisu využívá také výtvarného vidění a smyslovosti.

(„*Celý čas pršelo; kolem dokola byly borové lesy. Co chvíli se v jasné modři nad nimi kupí bílá oblaka, ve výšce pohřmívá, potom začíná přes slunce padat třpytivý déšť, který se vedrem rychle mění ve vonnou borovou páru.*“)⁸⁷

⁷⁹ Tamtéž, str. 90

⁸⁰ Tamtéž, str. 45

⁸¹ Tamtéž, str. 113

⁸² Tamtéž, str. 188

⁸³ Tamtéž, str. 185

⁸⁴ Tamtéž, str. 84

⁸⁵ Tamtéž, str. 167

⁸⁶ Tamtéž, str. 109

⁸⁷ Tamtéž, str. 29

Retrospektiva

Postavy některých povídek se ve vzpomínkách vrací do minulosti. (Muž v povídce *Rusja* vzpomíná na svou lásku z mládí; žena se v povídce *Studený podzim* vrací k rozloučení se svým snoubencem o třicet let zpátky.) Bunin vynechává některé části příběhu, nerozvíjí situace, které mu nepřijdou důležité. Často nechává na čtenáři, aby situaci domyslel.

2. Srovnání Buninova pojetí s pojetím Čechova

Pro názornější srovnání jsem si vybrala od každého spisovatele jednu povídku, abych mohla rozdíly lépe ukázat. Konkrétně jsem si vybrala Buninovu povídku *Temné aleje* a Čechovovu *Dámu s psíčkem*.

Ivan Bunin - Temné aleje

Obsah

Příběh se odehrává někdy v době cara Alexandra. Asi šedesátiletý voják Nikolaj Alexejevič se náhodou setkává s osmačtyřicetiletou hospodskou Naděždou – jeho bývalou láskou, kterou před třiceti lety hanebně opustil.

Zprvu ji nepozná, pak je překvapen. Baví se spolu a my zjišťujeme, že Nikolaje jejich láska příliš nepoznamenala, oženil se s jinou ženou, s níž měl také syna. Naopak Naděžda se kvůli lásce k Nikolaji už nedokázala zamilovat do nikoho jiného. Nikolaje jeho žena i syn zklamali, v duchu proto přemítá o tom, jak by to asi dopadlo, kdyby byla jeho žena Naděžda. Stydí se za to, že ji opustil, ale nakonec si své špatné počínání racionalizuje.

Další postavou je kočí Klim, svým vzhledem podobný loupežníkovi, který na konci povídky o Naděždě říká, že je pěkně mazaná, že půjčuje lidem peníze na úroky.

Textová struktura a styl

Na začátku povídky převažuje popis, po setkání Nikolaje s Naděždou začíná dialog. Povídka je hodně členitá, dialog je vyvážen s popisem.

Bunin popisuje příhodu velmi zřetelně a přesně, dokáže popis shrnout do jedné věty, líčí postavy velice podrobně. Věty v povídce jsou velmi dlouhé. Charakteristika je zde vnější, až z kontextu poznáme charakteristiku vnitřní.

(„Hned na to vešla do světnice tmavovlasá, černobrvá, na svůj věk také dosud nezvykle krásná žena, připomínající starou cikánku, s temným chmýřím nad horním rtem a kolem tváří; kráčela lehce, ale byla při těle, pod červenou

halenkou měla veliké prsy a pod černou vlněnou sukni trojúhelníkovité husí břicho.“)⁸⁸

Bunin popíše věc jen zčásti a pak to dokreslí během dialogu.

Jazyk je víceméně neutrální, spisovný, ale když je potřeba, tak se Bunin uchýlí k expresivním výrazům, metaforám, k přirovnáním, atd. („trojúhelníkové husí břicho“⁸⁹)

Jsou použity dva citáty. (z „knihy Jobovy“ – „Jako na vody, kteréž pominuly, zpomínati budeš“⁹⁰, z básně „Temné aleje“ – „Kol kvetl šípku rudý keř, aleje temných lip tam stály...“⁹¹)

Pro tuto povídku je typický psychologický zvrat, jak v jednání Naděždině, tak v jednání Nikolajově. Nikolaj jejich vztah bagatelizuje, Naděžda prohlásí, že mu neodpustila. Nikolaj Alexejevič přemýšlí, jaké by to bylo mít za manželku Naděždu, a na konci povídky to rezolutně odmítá.

(„Jak byla krásná a rozkošná! A krásná jako z pohádky! Cožpak to není pravda, že mi dala nejlepší chvíle života?“)⁹²

(„Co by bylo, kdybych ji byl neopustil? Jaký nesmysl! Představit si právě Naděždu ne jako majitelku zájezdní hospody, ale jako mou ženu, paní v mém petrohradském domě, matku mých dětí? A zavíraje oči, vrtěl hlavou.“)⁹³

Kompozice

Bunin exponuje jen krátké pozdní setkání v hospodě, okolnosti bývalého vztahu nerozvádí, jen naznačuje.

Atmosféra povídky je tragická a nostalgická, do pochmurného děje nás uvádí již popis nevlídného podzimního nečasu.

Anton Pavlovič Čechov - Dáma s psíčkem

Obsah

Dmitrij Gurov, dobře postavený asi čtyřicetiletý bankovní úředník, je na dovolené na Jaltě, aby si odpočinul od své nudné ženy, které je pravidelně nevěrný. Potkává drobnou mladinkou blondýnku Annu Sergejevnu von Dideritz s bílým špicem. „Dáma s psíčkem“ je také vdaná, ale intimně se spolu sblíží. Gurov předpokládá, že půjde jako vždy pouze o krátký román, který ho více nepoznamená.

⁸⁸ Tamtéž, str. 9

⁸⁹ Tamtéž, str. 9

⁹⁰ Tamtéž, str. 10

⁹¹ Tamtéž, str. 11

⁹² Tamtéž, str. 11

⁹³ Tamtéž, str. 11

Další průběh jejich známosti ale neodpovídá Gurovovu modelu. „Dáma s psíčkem“ se nechová jako jiné ženy a Gurov začíná věřit, že jde o hlubší vztah, snad o lásku.

Po návratu do Moskvy na Annu nezapomíná jako na ostatní ženy a i nadále ji navštěvuje.

Oba dva si přejí, aby svůj vztah nemuseli skrývat, ale řešení neznají. Vztah je začíná tížit.

Textová struktura a styl

Tato povídka je delší než *Temné aleje*.

V povídce převažuje popis, dialogu Čechov využívá při setkáních Anny a Gurova. Povídka je členitá, popis převažuje nad dialogy, setkáváme se i s kratšími úvahovými pasážemi.

(„Gurov přemítal o tom, že když se zamyslíme, je všechno v podstatě krásné, všechno kromě toho, nač myslíme a co děláme, když zapomínáme na vyšší cíle života a na svou lidskou důstojnost.“)⁹⁴

Čechov si oproti Buninovi nevšimá tak detailně vnější charakteristiky postav, spíše volně vypráví a na základě příběhu se o postavách dovídáme více.

Čechov vedle sebe klade krátké jednoduché věty a i v souvětích převažují věty kratší. Z Čechovova vyprávění se dovídáme jak o vnější charakteristice, tak o charakteristice vnitřní.

(„V pánské společnosti se nudil, necítil se dobře, mezi muži byl nemluvný a chladný, ale s ženami se cítil volně, věděl, o čem s nimi hovořit a jak se chovat, i mlčet s nimi dobře dovedl. V jeho zevnějšku, v jeho charakteru i v celé jeho přirozenosti bylo něco přitazlivého, něco, co se dá těžko vystihnout a co k němu ženy lákalo a vábilo; věděl to a také jeho ženy silně přitahovaly.“)⁹⁵

Vypravuje autorský vypravěč. Jazyk je jednoduchý, v povídce najdeme jen běžná přirovnání. V povídce nejsou žádné citáty.

Je zřejmé, že Buninovi záleží na stylu více, Čechovovo vyprávění plyne volně a rovnoměrně. Bunin tíhne k lyrickému popisu a k tragice, Čechov k epické linii a k ironii.

Kompozice

Jedná se o chronologickou kompozici, ale ve vzpomínkách, podobně jako u Bunina, se objevuje retrospektiva.

⁹⁴ Čechov, A., P.: *O lásce*. Praha : Odeon, 1976. Str. 143

⁹⁵ Tamtéž, str. 134

(„A tu si vzpomněl, jak tenkrát večer na stanici, když vyprovázel Annu Sergejevnu, si říkal, že všechno je skončeno a že se už víckrát spolu neuvidí.“)⁹⁶

Občas, v jiných povídkách, připojí Čechov autorský komentář, v němž osloví čtenáře. Ten u Bunina nenalézáme.

Atmosféra povídky je klidnější než u Bunina. Nálada je spíše skepticko-melancholická. Je to dáno i vlídnějším prostředím. Existuje zde naděje na dobrý konec, jen cesta k němu nebude jednoduchá.

3. Aktuální význam

Ivan Bunin není v dnešní době mladším lidem moc známý. Podle mě by byly jeho povídky v dnešní době vnímány pozitivně, protože je velice nadčasový a čtivý.

Oproti dřívějšímu vnímání milostného vztahu se mnohé změnilo, ale něco zůstalo pořád stejné. Když budu brát v potaz pouze území České republiky, pak asi začnu tím, že jen zřídkakdy se v dnešní době setkáváme, že by rodiče odmítali či zakazovali partnera, kterého si jejich děti vybraly. Buď je partner sympatický, nebo není, ale jen v málo případech končí nesympatie tak fatálně jako u Bunina, např. v povídce Rusja.

Na rozdíl od Buninova pojetí nekončí vztahy v mnohých případech tak tragicky. Lidé mají několik vztahů za život a kvůli jedné lásce si nezničí celý život. Ke svým vztahům přistupují pragmatičtěji. Asi obecně bych mohla říci, že se dnes láska tak silně neprožívá, přičemž ji asi ženy prožívají více.

Muži se spíš soustředí na sexuální život, ale v tom se pravděpodobně od mužů 19. Století příliš neliší. Je stále více rozvodů, méně tradic a romantiky. Lidé nezavršují své vztahy tak často manželstvím.

Buninovy povídky jsou aktuální i při rozdílech, které dnes v milostných vztazích panují. Bunin nic nepřikrášloval a psal o erotické a milostné tematice velice otevřeně.

„Nejsou to osudy tak zcela mrtvé i ve své zmarňenosti: z jejich příběhů se nás dodnes zmocňuje slabé mrazení. Naštěstí se nad nimi včas rozpomeneme, že jsou to příběhy z minulosti, což nás zpravidla uklidní a přiměřeně otupí i osten jakési vzdálené závisti, kdybychom jeho bodnutí – snad – přece jen pocítili.“⁹⁷

⁹⁶ Tamtéž, str. 153

⁹⁷ Zábrana, J. in Bunin, I.: *Temné aleje lásky*. Praha : Mladá fronta, 1982. Str. 258

V. Závěr

Ivan Bunin ve svých milostných povídkách zobrazuje různé podoby lásky a milostného vztahu skoro bez výjimky až nemilosrdně tragicky.

Název knihy můžeme považovat za metaforu, která označuje vesměs nešťastné nebo nenaplněné lásky.

Buninovi hrdinové a hrdinky usilují právě o lásku, která je jim nedostupná. Nehodlají se smířit, že jejich vysněného ideálu nelze dosáhnout.

Bunin čtenáři působí silně na city. Citlivý čtenář někdy cítí nespravedlnost a bezmoc, neboť nechce připustit, že neexistuje žádná šťastná láska.

V jeho milostných povídkách nikdy nenajdeme lásku ve spojení s všedností a každodenností, nečteme o idylickém manželském soužití, ani o harmonickém vztahu dvou milenců. Láska, která ztrácí svou mimořádnost, nedostupnost nebo nevšednost, není pro Bunina zajímavá.

Je až zarážející, kolik různých podob může mít nešťastná a nevšední láska. Jen v osmi, respektive devíti rozebíraných povídkách se setkáváme s množstvím těchto podob.

V povídce *Táňa* je zřejmá zničující závislost ženy a nevyzpytatelný vztah muže, který se během povídky mění.

V povídce *Múza* dělá muž všechno, co mu jen žena řekne, a na konci ho opouští. Muž je z toho naprosto zoufalý. V povídce *Rusja* se staví do kontrastu vzpomínání na dávnou lásku v mládí s nynějším stereotypním manželským životem.

I samotná smrt jednoho z hrdinů má mnoho podob.

Muž v povídce *Na podzim* umírá přirozenou smrtí, kterou už delší dobu tuší, a povídka vyznívá spíše než tragicky symbolicky. Milostný vztah na sklonku života přichází sice pozdě, ale muž může umřít spokojený, že se ho přeci jenom nakonec dočkal. Naopak v povídce *Heinrich* dochází k smrti naprosto zbytečně, kdyby žena poslala dopis, jak jí její milenec radil, mohla by spokojeně žít a nebyla by zastřelena ze žárlivosti.

V povídce *Studený podzim*, kterou jako jedinou vypráví žena, vidíme spíše než milostný vztah nostalgické vzpomínání na mládí.

Povídka *Pomsta* se jako jediná vymyká, je laděná do lehkého tónu s nadějí na dobrý konec.

V nejdelší povídce *Natali* je tragika osudu vyličená do detailů a je jednou z nejpůsobivějších povídek v celém souboru.

Právě s psychickým zvratem a rozdílem sociálního postavení je typická povídka *Temné aleje*, kterou jsem použila při srovnání Buninova stylu s Čechovovým.

Vedle tématu povídek je u Bunina důležitý jeho styl, hutný a barevný. Popis je vyvážený dialogem, úvahové pasáže najdeme jen minimálně. Při popisu používá dlouhých vět, popisy jsou podrobné, zaměřuje se na detaily. Autor charakterizuje většinou prostředí a vnějšek svých postav, jen zřídkakdy nám sdělí nějaké vnitřní vlastnosti postav. Ty se dovídáme až z kontextu, z dialogu, z jejich chování.

Oproti Čechovovi Bunin občas vynechává část příběhu, nerozepisuje se u vzpomínek, protože mu to nepřijde tak důležité, píše jen to hlavní. Setkáváme se také s výtvarným viděním a smyslovostí, např. s vůněmi.

- 1) Jehlička, Miluše: 11 příběhů: Vyběr z ruské prózy 19. Století. Lidové nakladatelství, Praha 1967
- 2) Křížek, autorů za vedení Vladimíra Macgry: Slovník světových literárních děl I. Odava. Praha 1988
- 3) Mecná, Dagmar, Peterka, Josef: Encyklopedie literárních žánrů, Paseka, Praha a Litomyšl, 2004
- 4) Nakotěný, Miro: Encyklopedie obecné psychologie, Academia, Praha 1997
- 5) Novotný, Vladimír: Eseje o ruských spisovatelích, Cherm, Praha 2006
- 6) Putna, Martin, C.: Ruská uměna Rusko, Petrov, Brno 1993
- 7) Závraha, Jan in: Bunin, Ivan: Temné aleje lásky, Mladá fronta, Praha 1982
- 8) Zdražilová, Miluše: Ruská literatura přelomu 19. a 20. Století, Karolinum, Praha 1995

1. Použitá literatura

Primární literatura:

Bunin, Ivan: Temné aleje lásky, Mladá fronta, Praha 1982

Čechov, Anton Pavlovič: O lásce, Odeon, Praha 1976

Sekundární literatura:

1) Hrala, Milan: Ruská moderní literatura 1890-2000, Karolinum, Praha 2007

2) Jehlička, Miloslav: 11 příběhů; Výběr z ruské prózy 19. Století, Lidové nakladatelství, Praha 1987

3) Kolektiv autorů za vedení Vladimíra Macury: Slovník světových literárních děl I, Odeon, Praha 1988

4) Mocná, Dagmar; Peterka, Josef: Encyklopedie literárních žánrů, Paseka, Praha a Litomyšl, 2004

5) Nakonečný, Milan: Encyklopedie obecné psychologie, Academia, Praha 1997

6) Novotný, Vladimír: Eseje o ruských spisovatelích, Cherm, Praha 2006

7) Putna, Martin, C.: Rusko mimo Rusko, Petrov, Brno 1993

8) Zábřana, Jan in: Bunin, Ivan: Temné aleje lásky, Mladá fronta, Praha 1982

9) Zadražilová, Miluše: Ruská literatura přelomu 19. a 20. Století, Karolinum, Praha 1995

2. Resumé

Ve své práci jsem se věnovala vybraným povídkám Ivana Bunina, milostnému vztahu v nich a jejich stylistickému ztvárnění.

V první části jsem objasnila definice povídky a milostného vztahu.

Ve druhé části jsem představila Ivana Bunina a krátce jeho tvorbu. Zmínila jsem se i o jeho milostných vztazích.

V další kapitole jsem se podrobněji zaměřila na osm povídek Ivana Bunina ze souboru *Temné aleje lásky*.

U každé povídky jsem nejprve vyjmenovala postavy a poté jsem je krátce charakterizovala. Každou povídku jsem představila po stránce obsahové a pak v ní charakterizovala milostný vztah.

Vybrala jsem vždy postavy, kterých se milostný vztah týká, a charakterizovala jejich roli ve vztahu. Pro lepší názornost jsem někdy použila citace z knihy.

Na závěr jsem charakteristiku vztahu shrnula do pár vět a objasnila tam důvod svého výběru dané povídky.

Ve čtvrté kapitole jsem se věnovala stylistickému ztvárnění Buninových povídek. Charakterizovala jsem nejprve jeho styl obecně platný pro celý cyklus povídek. Tvrzení jsem dokládala citacemi z knihy.

Dále jsem srovnala styl Buninovy povídky *Temné aleje* a Čechovovy povídky *Dáma s psíčkem*.

Nakonec jsem se zamyslela nad aktuálním významem Buninových povídek.

Abstract

In my thesis I analyzed selected short stories of Ivan Bunin, the love affairs in them and also the author's writing style.

In the first part I defined the terms "short story" and "love affair".

In the second part I introduced Ivan Bunin and his work. I also mentioned his love affairs (private life).

In next chapter I looked closely at eight short stories of Ivan Bunin from the book *Dark Avenues*. First I always named the main characters of the given story and introduced them shortly. Then I presented the content of each story and described the love affair in it. Every time I chose the characters involved in the love affair and characterized their role in the relationship. I also quoted the book several times for better plasticity. Finally I summed up the characteristics of the love affair in the story and explained the reason for choosing it.

In the fourth chapter I analyzed the author's writing style in these short stories. First I characterized his style used generally throughout the whole book. I supported my statements by quotations from the book. I also compared the styles of Bunin's short story *Dark Avenues* and Chekhov's short story *The Lady with the Dog*.

Finally I thought about how actual Bunin's stories are today.

3. Klíčová slova

- Milostný vztah
 - Žena
 - Muž
 - Nedosažitelnost

- Povídka

- Styl